

احترام

احترام به معنی حرمت نگه داشتن و ارج نهادن می باشد. از احترام به مناسبت در باب‌های بسیاری مانند **طهارت**، **حج**، **جهاد**، **تجارت**، **مضاربه**، **مزارعه**، **عاریه**، **نکاح**، **طلاق**، **حدود** و **دیات** سخن رفته است.

فهرست مندرجات

- ۱ - نحوه احترام
- ۲ - اقسام چیز های محترم
  - ۲.۱ - اقسام ذوات محترم
    - ۲.۱.۱ - انواع حرمت انسان در اسلام
    - ۲.۱.۲ - حرمت اصلی مسلمان و مومن
    - ۲.۱.۳ - حرمت عرضی کفار
    - ۲.۱.۴ - وجوب حرمت انسان محترم
    - ۲.۱.۵ - فرق احترام جان محترم اصلی و عرضی
    - ۲.۱.۶ - حرمت پیکر بی جان مسلمان
    - ۲.۱.۷ - حرمت ابرو و مال انسان محترم
    - ۲.۱.۸ - وجه و نحوه نگهداشتن حرمت حیوان
    - ۲.۱.۹ - حکم حرمت حیوانات حرم
    - ۲.۱.۱۰ - حکم حرمت درختان و گیاهان حرم
    - ۲.۱.۱۱ - وجه و حکم حرمت جمادات محترم
    - ۲.۱.۱۲ - امکان و ازمنه محترم
  - ۲.۲ - افعال محترم
    - ۲.۲.۱ - وجه احترام افعال انسان
    - ۲.۲.۲ - آثار وطی محترم
- ۳ - پانویس
- ۴ - منبع

نحوه احترام

ارج نهادن به هر چیز متناسب با آن است. برای مثال، احترام به **انسان**، **تعرض** نکردن به **ناموس**، **جان** و **مال** او، بلکه **دفاع** از آنها در مقابل تعرض کنندگان است یا حرمت داشتن **قرآن**، جلوگیری از **نجس** شدن آن و **پرهیز** از هرگونه اقدامی است که موجب **هتک** آن می‌شود.

اقسام چیز های محترم

چیزهای محترم را می‌توان در دو دسته «ذوات» و «افعال» قرار داد.

← اقسام ذوات محترم

ذوات محترم خود، به «انسان»، «حیوان»، «گیاه» و «جماد» تقسیم می‌شود.

← انواع حرمت انسان در اسلام

در شریعت اسلام، حرمت انسان یا اصلی است یا عرضی.

← حرمت اصلی مسلمان و مومن

حرمت اصلی از آن مسلمان و مؤمن و ناشی از **طهارت** و **قداست** ذاتی آنان است که در پرتو پذیرش **اسلام** و **ایمان** به دست می‌آید. البته این حرمت نیز بر حسب مراتب ایمانی و درجات **علم** و **تقوا** متفاوت است. بنابراین، حرمت **انبیاء**، **اوصیاء** و **انسان‌های کامل** بیش از دیگران می‌باشد.

← حرمت عرضی کفار

کافران حرمت اصلی ندارند و تنها به سبب **عقد** ذمه، **امان** و **هدنه** (آتش بس) از حرمت عرضی برخوردار می‌شوند و تا هنگامی که **پیمان** را نشکسته یا مدت آن تمام نشده، پایدار است. [۱] [۲] [۳]

←← وجوب حرمت انسان محترم

جان، **آبرو** و **مال انسان** محترم، دارای حرمت، و ارج نهادن به آنها واجب است. [۴] [۵]

←← فرق احترام جان محترم اصلی و عرضی

احترام **جان انسان** محترم خواه اصلی و خواه عرضی **آسیب** نرساندن به آن است؛ با این تفاوت که در حرمت اصلی، افزون بر آسیب نرساندن، **حفظ جان** و **دفاع** از آن نیز واجب است. [۶] [۷]

←← حرمت پیکر بی جان مسلمان

همچنین **پیکر** بی‌جان مسلمان مانند **زنده** او محترم است. از این رو، **غسل**، **کفن** و **دفن آن واجب**، و آنچه مانند **نیش قبر** که موجب **هنگامه** آن شود، **حرام** است. [۸]

←← حرمت آبرو و مال انسان محترم

حکم آبرو و **مال انسان** محترم، همچون **حکم جان** او است، یعنی **تعرض** به آنها **حرام** است؛ و نسبت به آبرو **حفظ** و **دفاع** از آن واجب است. [۹]

←← وجه و نحوه نگهداشتن حرمت حیوان

حیواناتی که **انسان** از آنها برای خوردن، سواری، بارکشی، حفاظت **گله** یا **باغ** استفاده می‌کند، محترمند و بر **صاحب** خود **حقوقی** دارند که برخی-مانند **آب** و **علف** دادن **واجب**، و برخی-مانند **زردن سبیلی** به **صورت**، بیش از اندازه توان بار نکردن و راه نبردن، و پشت **حیوان** را **مجلس** حرف زدن با دیگران قرار ندادن- **مستحب** است. [۱۰] [۱۱]

←← حکم حرمت حیوانات حرم

حیواناتی که در **حرم مکه** و **مدینه** زندگی می‌کنند، حرمت دارند. از این رو، **شکار** آنها **جایز** نیست. البته برخی، شکار حیوانات حرم **مدینه** را **مکروه** شمرده‌اند. [۱۲] [۱۳]

←← حکم حرمت درختان و گیاهان حرم

درختان و **گیاهان** حرم **مکه** محترمند و بریدن و **کندن** آنها **جایز** نیست [۱۴] و به قول مشهور، در صورت **قطع درخت**، **کفاره** ثابت است. [۱۵] همچنین **درختان حرم مدینه** محترمند، اما در **حرمت** یا **کراهت** بریدن آنها اختلاف است. البته بنا بر قول به حرمت، بریدن **درخت** موجب **ثبوت کفاره** نیست. [۱۶] [۱۷]

←← وجه و حکم حرمت جمادات محترم

برخی اشیاء مانند **کعبه**، **قرآن**، **کتاب‌های دعا** و **روایات معصومان** علیهم السلام، تربت **امام حسین علیه السلام**، **ضریح مقدس معصومان** و آنچه در **مشاهد مشرفه** از آن ایشان است، در **شریعت اسلام محترم** است. از این رو، **نجس** کردن آنها **حرام**، و **زدودن نجاست** از آنها **واجب** است. [۱۸] [۱۹]

←← امکان و ازمینه محترم

همچنین برخی **مکان‌ها** مانند **مساجد** به ویژه **مسجد الحرام**، و **مسجد النبی** صلی الله علیه و آله، **حرم مکه** و **مدینه**، **مشاهد مشرفه** و برخی **زمان‌ها** مانند **ماه رمضان**، **ماه‌های حرام** (رجب، ذیقعد، ذیحجه و محرم) و **روز جمعه** حرمت دارند. از این رو، **مجازات دنیوی** و **عقوبت اخروی گناه** در این مکان‌ها و **زمان‌ها** بیشتر [۲۰] و مقدار **دیه** در برخی مانند **ماه‌های حرام** افزایش می‌یابد. [۲۱]

←← افعال محترم

←← وجه احترام افعال انسان

عمل انسان آزاد و **محترم**، احترام دارد و اگر کسی شخصی را برای انجام کاری **اجیر** کند، باید **اجرت** کار او را بپردازد و در صورت نپرداختن، **ضامن** است. [۲۲] [۲۳] [۲۴] [۲۵] [۲۶]

←← آثار وطنی محترم

«نسب» [۲۷] [۲۸] و «عده» با «**وطنی محترم**» (عمل **نزدیکی حلال**) ثابت می‌گردد. [۲۹] [۳۰]

۱. ↑ کاشف الغطاء، جعفر، كشف الغطاء، ج ۴، ص ۳۵۶.
۲. ↑ نجفی جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۱، ص ۸۱.
۳. ↑ نجفی جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۱، ص ۳۷۷.
۴. ↑ نجفی جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۳، ص ۶۰.
۵. ↑ نجفی جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۷، ص ۱۹۵.
۶. ↑ نجفی جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۵، ص ۱۱۴-۱۱۸.
۷. ↑ نجفی جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۱، ص ۱۶.
۸. ↑ نجفی جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۴، ص ۸۲.
۹. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۱، ص ۱۶.
۱۰. ↑ حرعاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ۱۱، ص ۴۷۸.
۱۱. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۵، ص ۱۱۶-۱۱۵.
۱۲. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۷۸.
۱۳. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۲۹۴.
۱۴. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۱۸، ص ۲۱۲.
۱۵. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۴۲۵.
۱۶. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۷۷.
۱۷. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۷۹.
۱۸. ↑ طباطبایی بزدی، محمدکاظم، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۱۸۸.
۱۹. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲، ص ۵۱-۵۲.
۲۰. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۴۱، ص ۳۷۲-۳۷۴.
۲۱. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۲۶-۲۹.
۲۲. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، قواعد الفقهیة، ج ۲، ص ۲۱۸.
۲۳. ↑ جامع المدارک ج ۵، ص ۲۰۰.
۲۴. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۷، ص ۴۷.
۲۵. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۷، ص ۷۷.
۲۶. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۷، ص ۲۸.
۲۷. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۹، ص ۲۴۲.
۲۸. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۹، ص ۲۶۰.
۲۹. ↑ سبزواری، عبدالاعلی، مهذب الاحکام، ج ۲۶، ص ۱۴۷.
۳۰. ↑ جواهری، محمدحسن، جواهر الکلام، ج ۲۲، ص ۲۱۱.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت، ج ۱، ص ۲۸۸-۲۹۰.